

Dit is aflevering 18 in de serie 'uit het archief'. In de vorige afleveringen ging het over nog niet eerder uitgegeven of vergeten composities die speelbaar zijn voor amateurs. Het leek mij aardig om na drie jaar aandacht te besteden aan mijn eigen overgrootvader. Zijn naam is mede dankzij de collecties van het NMI momenteel weer wat uit de vergetelheid aan het raken.

AUTEUR MARGARET KRILL

CARL KRILL (1846-1927)

'Dichter, denker en filosoof'

COLLECTIE NMI

Mijn overgrootvader werd geboren in Keulen, waar hij piano studeerde bij Isodor Seiss en compositie bij Ferdinand Hiller. Deze laatste docent vond hij in compositorisch opzicht te conservatief en hij vatte het plan op om naar Amerika te gaan. Het lot besliste anders. Op doorreis in Nederland bleef hij hangen. Hij trouwde en kreeg met zijn vrouw negen kinderen, onder wie mijn grootvader Karl, die later ook het muziekvak in ging en als cellist werkte bij orkesten in New York en Berlijn.

Carl settelde zich vanaf 1871 in Zeist waar hij pianoles gaf, componeerde en dirigent werd van de afdeling Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst. Al snel bleek hij een geliefd en gezocht pedagoog en hij verhuisde naar Utrecht, om van daaruit ook makkelijker lessen te kunnen geven in Den Haag en Amsterdam. Hij was twee jaar dirigent van het Utrechtsch Studenten Concert en de eerste directeur van het Utrechtsch Studenten Orchest, waar men hem door 'zijn onverdroten ijver en onverflauwde sympathie' de juiste man op de juiste plaats vond. Daarnaast recenseerde hij regelmatig voor het muziektijdschrift *Caecilia* en had hij zitting in de examencommissies voor de Nederlandsche Toonkunstenaars Vereeniging.

VIERHONDERD COMPOSITIES?

Volgens de *Berliner Signale* moet Carl in 1897 al ruim 400 composities geschreven hebben. Ik betwijfel dat ten zeerste, ook al zouden de meeste werken onuitgegeven zijn gebleven en slechts een veertigtal in druk zijn verschenen. Zijn kleinzoon, mijn vader Helmut Krill (1916-1995) heeft met grote inspanning – in het internetloze tijdperk van de jaren 1980 – getracht om alle composities weer bij elkaar te krijgen. Tot nu toe zijn er 31 opusnummers teruggevonden en zes werken zonder opusnummer in kaart gebracht. In diezelfde tijd ontdekte ook Willem Noske enkele composities en zo is het een en het ander ook terecht gekomen bij het NMI. Carl schreef piano- en koorwerken, kamermuziek en liederen. Waarschijnlijk werden deze werken ook voor zijn dagelijkse praktijk gebruikt: zijn pianoleerlingen, zijn koor en het

musiceren in kamermuziekverband waar hij erg van hield.

Hij moet een goed pianist geweest zijn, maar hij ontbeerde elke ambitie om concertpianist te worden. Hij had een hekel aan optreden in het openbaar, dat vond hij meer een circusact. Toch zijn er recensies bewaard gebleven van optredens met onder meer de violist Frans Coenen en Krill als pianist van zijn eigen pianotrio's. Een van die pianotrio's, het opus 23, werd in 1878 door de NTV bekroond, en het is dit trio dat na 130 jaar opgenomen werd door het Erard Ensemble. Dit alles dankzij de collecties van het NMI en de speurtocht van musicoloog Lukas van Fessem, die onderzoek deed naar Nederlandse pianotrio's. Inmiddels is er een heruitgave van het Trio verschenen bij Donemus. In 2010 verscheen een artikel over de pianowerken van Carl in het tijdschrift *Pianobulletin* en tot mijn verrassing zal het Westfries gemengd koor Polymnia dit najaar het koorwerk *Jung Sigurd* van hem uitvoeren. Het is mij volslagen onbekend of zijn composities in het verleden vaker uitgevoerd zijn. Volgens sommige bronnen werden zijn werken tijdens zijn leven vooral in het buitenland veelvuldig gespeeld, misschien ook doordat het meeste in Duitsland werd uitgegeven.

DISSONANTEN

Voor deze bijdrage heb ik een kort quatre-mains stuk uit de *Sechs Skizzen opus 8* gekozen, dat niet moeilijk is, maar wel veel voordracht en een goede balans tussen beide spelers vereist. In de beoordeling van deze werkjes uit 1875 in muziektijdschrift *Caecilia* staat onder meer: 'Behandeling van vorm en toonaard verraadt den vereerder der moderne richting'. In recensies is vaker te lezen dat zijn composities 'te sterk met dissonanten gekruid' zijn. Hieruit zouden we kunnen concluderen, dat hij in zijn componeren alles behalve conservatief was.

Werk en leven van Carl Krill zijn inmiddels ook voor mij gaan leven. Dat er zo weinig overgeleverd is komt mede doordat mijn overgrootvader zelf nooit de publiciteit zocht en in feite veel te bescheiden was voor de vele talenten die hij bezat. In een necrologie over Carl in *Caecilia* stelt H. Labouchère: 'De overledene was behalve musicus en paedagoog van beteekenis, in den waren zin een dichter, denker en filosoof [...]'. ♦

COLLECTIE NMI

Elegie

uit

Sechs Skizzen für Pianoforte zu 4 Händen
Opus 8, nr. 3

Carl Krill
(1846-1927)

Sehr langsam

Secondo

p

5

p

9

cresc. *f* *p* *f*

Nederlands Muziek Instituut

Het NMI heeft onlangs een nieuwe cd uitgebracht met Nederlandse liederen van onder meer Diepenbrock, Bernard Wagenaar en Louis Victor Saar. Zie het bericht op de homepage.

Download
partituur

Op de websites van Akkoord Magazine en het NMI kan de partituur gedownload worden.
www.akkoordmagazine.nl
www.nederlandsmuziekinstituut.nl